

IDŐKÖZI JELENTÉS
2012. november 20.

MAGYAR NEMZETI BANK

**Beszámoló az MNB 2012
harmadik negyedévi tevékenységéről**

Kiadja: Magyar Nemzeti Bank

Felelős kiadó: dr. Simon András

1850 Budapest, Szabadság tér 8–9.

www.mnb.hu

Tartalom

1. Monetáris politika	4
2. A pénzügyi közvetítőrendszer stabilitása	7
3. Devizatartalékok	9
4. Készpénz-logisztikai tevékenység	10
5. Pénzforgalom és értékpapír-elszámolás	13
6. Az MNB statisztikai tevékenysége	16

1. Monetáris politika

2012 harmadik negyedévében a Monetáris Tanács összesen 50 bázisponttal mérsékelte az irányadó kamatlábat. Júliusban a tanács, az előző félévhez hasonlóan, még nem változtatott az alapkamat mértékén. Közleményében kiemelte, hogy a törekény pénzügyi piaci környezet és a célt hosszabb időszakon keresztül meghaladó infláció óvatos monetáris politikát indokolt. Ezután augusztusi és szeptemberi kamatmeghatározó ülésén a tanács 25-25 bázisponttal csökkentette az alapkamatot. A második negyedéves GDP-adat a konjunktúra-folyamatok romlását tükrözte, a magyar gazdaság technikai értelemben recesszióba süllyedt. A gyengülő belföldi kereslet következtében a reálgazdaság oldaláról érkező inflációs nyomás mérsékelte maradt, ugyanakkor a kormányzati intézkedések tartósan cél fölött tartották az inflációt. A globális pénzügyi piaci környezet és ennek következtében Magyarország kockázati megítélése érdemben javult. A finanszírozási kockázatok csökkentése érdekében a tanács fontosnak tartotta, hogy mielőbb megállapodás szülessen a kormány és az Európai Unió, illetve a Nemzetközi Valutaalap (IMF) között. Mindezen tényezőket mérlegelve a tanács a kamatcsökkentés mellett döntött. A szeptemberi közlemény alapján további kamatcsökkentésre akkor kerülhet sor, ha a kedvező pénzügyi piaci folyamatok tartósak, és a középtávú inflációs kockázatok mérsékeltek maradnak.

A szeptemberi *Jelentés az infláció alakulásáról* című kiadvány áttekintését követően a Monetáris Tanács állásfoglalásban értékelte a makrogazdasági folyamatokat, azok várható alakulását és monetáris politikai következményeit. A tanács értékelése szerint az infláció az előrejelzési horizont túlnyomó részében számottevően a 3 százalékos cél fölött alakulhat. Ennek hátterében a kibontakozóban lévő élelmiszerárak és az újabb kormányzati intézkedések állnak. Ezenkívül a korábbi költségsokkok árakba való begyűrűzése is nagyobb mértékű volt a korábban vártnál. A gyenge kereslet árleszorító hatása a teljes előrejelzési horizonton érvényesül, így a költségsokkok és a fiskális intézkedések hatásának kifutásával számottevő másodkörös hatásokra nem kell számítani. Az infláció várhatóan 2014 második felében süllyed az inflációs célra.

A tanács megítélése szerint romlottak a magyar gazdaság növekedési kilátásai, a kibocsátás 2013-ban is csak lassan

nővekedhet. A gazdaság növekedéséhez elsősorban továbbra is az export bővülése járulhat hozzá, amit az európai konjunktúra várt élénkülése támogat. A külső konjunktúra kilátásait ugyanakkor beárnyékolja a fejlett gazdaságok elhúzódó válságkezelése. A belső kereslet a csökkenő reáljövödelmek, a folytatódó mérlegkiigazítás, az általánosan szigorú hitelezési feltételek és a bizonytalan gazdasági környezet következtében tartósan visszafogott marad. A fiskális hiánycélok tartása mellett a fiskális politika várhatóan idén és jövőre is visszafogja a belső keresletet. A fogyasztás és a beruházás jövőre is mérséklődhet. A válság elhúzódása következtében a gazdaság termelési kapacitásai sérülhetnek, és a potenciális növekedés üteme jelentősen csökkent. A lassú potenciális növekedés ellenére a gazdaság kibocsátása a teljes horizonton elmarad a potenciális szintjétől, a kibocsátási rés így végig negatív marad.

A Monetáris Tanács megítélése szerint a következő években tovább növekedhet a magyar gazdaság nettó külső finanszírozási képessége. A külső egyensúlyi pozíciónk javulásának hátterében a reálgazdasági egyenleg folyamatosan növekvő többlete mellett az EU-transzferek fokozódó beáramlása áll, miközben a jövedelemegyenleg emelkedő hiánya a mérséklődés irányába hat. A fokozatosan termelésbe forduló autópári beruházások jelentős szerepet játszanak a nettó export dinamikus bővülésében, míg a visszafogott belső kereslet a mérsékeltebb importon keresztül járul hozzá a magas külkereskedelmi többletkez.

A Monetáris Tanács két kockázati pályát nevesített az előrejelzés alappályája körül. A potenciális kibocsátás mérését nagy bizonytalanság övezi, ezért nem zárható ki, hogy a válság hatása az alappályában megjelenítetttnél kisebb volt a gazdaság kínálati kapacitásaira. Az alappályához képest magasabb potenciális kibocsátás mellett erősebb a kereslet árleszorító hatása, ami alacsonyabb inflációs pályát eredményez, és az inflációs cél lazább monetáris kondíciók mellett is elérhető. Az ebben megfogalmazott gazdasági helyzetértékelésre hivatkozással döntött a Monetáris Tanács szeptemberben a jegybanki alapkamat csökkentése mellett. A tartósan cél feletti infláció azonban felveti annak a lehetőségét, hogy a folyamatosan érkező költségsokkok

beépültek az inflációs várakozásokba. Amennyiben a gazdaság szereplői tartósan magasabb inflációs környezettel számolnak, akkor a költségsokkok másodkörös hatása erősebb lehet, a nominális bérek emelkedhetnek, valamint az inflációs alapfolyamatok is romolhatnak, aminek ellensúlyozására szigorúbb monetáris kondíciók szükségesek.

A MONETÁRIS POLITIKAI ESZKÖZTÁR VÁLTOZÁSAI

A) Forintpiaci eszköztár

A kétéves hitel feltételein enyhített az MNB

Az MNB 2012. október 2-i hatállyal módosított a kétéves hiteleszközének feltételein, melyet ez év márciusában vezetett be. Az eszköz egyszerre támogatja a banki mérlegek megerősítését, és biztosít védőhálót kedvezőtlen likviditási sokk esetén a hitelezési képesség megóvása érdekében. A vállalati hitelezés élénkülésének további támogatása érdekében az MNB a módosítással enyhítette a vállalatihitel-állományra és az alkalmazható szankciókra vonatkozó kritériumokat, valamint új limitrendszert vezetett be.

A kedvezőtlen makrogazdasági helyzet hatására jelentősen, az idei első félévben mintegy 211 milliárd forinttal csökkent a bankrendszer vállalatihitel-állománya. A jegybank e folyamatra tekintettel módosította a hitelállomány összetételére és szintjére vonatkozó kritériumokat: októbertől kezdődően figyelembe veszi a gazdaságban egyre fontosabb szerepet betöltő vállalati refinanszírozási hiteleket, ugyanakkor a növekedési és pénzügyi stabilitási szempontból kockázatot jelentő kereskedelmiingatlan-hitelek állománya kikerül a kritériumok közül. A jegybank enyhítette a hitelállomány szintjére vonatkozó kritériumot is. Így az eszköz igénybevételekor a bankoknak nem a 2011. év végi, hanem az ennél bankrendszer szintjén alacsonyabb, 2012. június 30-i hitelállomány fenntartását kell vállalniuk.

Összességében ez azt jelenti, hogy az új kritérium szerint a hitelintézetek kereskedelmiingatlan-hitelekkel csökkentett vállalati és nettó refinanszírozási hiteleinek együttes állományát (továbbiakban módosított vállalatihitel-állomány) kell legalább szinten tartani az új viszonyítási időponthoz képest.

A hitelezési aktivitás ösztönzése céljából az MNB limitrendszert is bevezetett: maximálta a kétéves hiteleszköz igénybe vételét a hitelintézetek 2012. június 30-án fennálló módosított vállalatihitel-állományának 50 százalékában, amely egyedi hitelintézeti szinten folyamatosan emelkedik a módosított vállalatihitel-állomány későbbi növekedésének mértékével. A vállalati hitelezés támogatása érdekében az

MNB 2012. októbertől enyhített a tenderfeltételek nemteljesítése esetén kiszabandó szankción is.

A módosítások a 2012. október 2. előtt felvett hitelekre nem vonatkoznak.

A bankrendszer forintlikviditás-kezelése a korábbinál kiegyensúlyozottabbá vált

Míg a 2008-as válságot követő időszakban az óvatos likviditáskezelésből adódóan a bankrendszer folyamatosan és számottevő mértékben vette igénybe az MNB egynapos betéti eszközét, az idei harmadik negyedévben ez a túlzott óvatosság mérséklődött. Ezt tükrözte például, hogy a bankrendszer július közepén az MNB likviditási prognózisában előre jelzett likviditáscsökkenésnél lényegesen kevésbé csökkentette az MNB-kötvény-állományát. Mivel a szokásos – alapvetően az adóbefizetésekre visszavezethető – hó közepi likviditási igény még az MNB előrejelzésénél is magasabb volt, a bankrendszer likviditási igénye néhány napra megugrott. A kötelező tartalékrendszer átlagolási mechanizmusa lehetővé tette a hitelintézetek számára, hogy a likviditási hatás elsősorban az MNB-nél vezetett számlák egyenlegének átmeneti csökkenésén keresztül oldódjon fel. Ezenfelül ugyanakkor az egynapos jegybanki betétállomány is rendkívül alacsony szintre apadt, és jelentős egynapos jegybanki fedezett hitel felvételére is sor került. A kifizített likviditási helyzet eredményeként az – egyébként korábban a magas egynapos betétállomány miatt tipikusan a jegybanki kamatfolyosó aljához tapadó – egynapos bankközi kamatláb, a HUFONIA elszakadt a kamatfolyosó aljáról, és a folyosó felső felébe emelkedett. Az átmeneti likviditáshiány a következő kétheteskötvény-jegyzéskor szűnt meg, amikor a bankrendszer csökkentette az MNB-kötvények állományát, ezáltal bővítve a két héten belüli likviditástöbbletét. Később – az augusztus közepi adóbefizetések alkalmával – is sor került egynapos betétek leépítésére és kisebb mértékű jegybanki hitel felvételére.

A korábbinál kiegyensúlyozottabb likviditáskezelést támasztja alá az is, hogy szeptember első felében a hitelintézetek a szokásosnál jóval alacsonyabb egyenleget tartottak elszámolási betétszámlájukon, azaz kisebb volt a túltartalékolás. A bankrendszer ugyanis biztonsági megfontolásból hagyományosan a kötelező tartalékot meghaladó számlaegyenleggel nyitja a tartalékperiódust, amely a tartalékperiódus végére fokozatosan ereszkedik a kötelező szint alá. Így a hónap során a hitelintézetek jellemzően átlagosan a kötelezőnek megfelelő tartalékot tartják. Szeptember elején viszont megfigyelhető volt, hogy a rendszerszerű túltartalékolás a megelőző hónapokban tapasztalt 100-200 milliárd forintnak körülbelül az egytizedét tette csak ki.

Az egyenletesebb likviditási helyzet és az egynapos jegybanki betét alacsonyabb igénybevétele azt eredményezte, hogy a negyedév során az egynapos bankközi kamatláb átlagosan szorosabban követte a jegybanki alapkamatot.

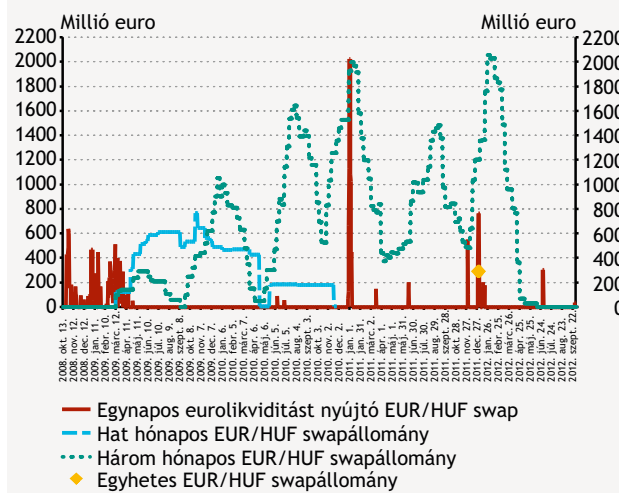
B) Devizalikviditást nyújtó eszközök

Jegybanki swapeszközök

Az MNB három hónapos eurolikviditást nyújtó FX-swapeszközét a második után a harmadik negyedévben sem vette igénybe a bankrendszer – köszönhetően a 2012. március óta ereszkedő három hónapos FX-swappiaci feláraknak –, így állománya június óta nullán áll. Az első félév végén szezonális tényezők hatására átmenetileg megemelkedtek a rövid, három hónapon belüli lejáratú FX-swappelárak, ami június utolsó munkanapján az egynapos eurolikviditást nyújtó jegybanki FX-swapeszköz igénybevételéhez vezetett. A félév végi feszültség oldódásával ugyanakkor július végére már visszatértek az egynapos felárak a nulla körüli szintre, a három hónapos felárak pedig 100 bp-ra ereszkedtek. Majd szeptemberben, ezúttal a harmadik negyedév végi szezonális hatás miatt, újra emelkedésnek indultak a piaci felárak. Így a negyedév végére mind az egynapos, mind pedig a három hónapos felár elérte a 150 bp-ot, és ez szeptember utolsó munkanapján ismét az MNB egynapos swapeszközének

1. ábra

A jegybank FX-swap eszközeinek igénybevétele – nyitott állományok

egyszeri, kismértékű igénybevételéhez vezetett. Eközben az éven túli lejáratú többdevizás kamatswapok (CCIRS-ek) felárában összességében mérséklődés volt tapasztalható a harmadik negyedévben. Az ötéves felárak szűkülése összhangban volt hazánk ötéves szuverén dollár CDS-felárának mérséklődésével, valamint a régiós társainknál tapasztalt tendenciákkal.

2. A pénzügyi közvetítőrendszer stabilitása

Az MNB 2012 harmadik negyedévében is kiemelt figyelmet fordított a nemzetközi pénzügyi és gazdasági folyamatok magyarországi hatásainak felmérésére. A pénzügyi közvetítőrendszer működési környezetének legfontosabb kockázata továbbra is az eurozóna szuverén adósságválsága, amelynek a kezelésére tett erőfeszítések javították ugyan a nemzetközi befektetői hangulatot, de a kockázatok továbbra is fennállnak. Az európai fejlemények és hazánk magas nettó külső adóssága következtében továbbra is rendkívül változékony a Magyarországgal szembeni befektetői megítélés. A hazai pénzügyi rendszert a bizonytalan pénzügyi kondíciók mellett a gazdaság gyenge teljesítménye és a kilátások romlása ugyancsak kihívások elé állítja.

A romló hitelportfólió és a magas adóterhelés következtében csökken a bankok jövedelmezősége, és ezen keresztül főként a vállalati szegmensben a hitelezési hajlandóság, ami visszahatva a reálgazdaságra, tovább rontja a gazdaság teljesítményét. A hazai pénzügyi rendszer nemteljesítő hiteleinek magas aránya mellett emelkedik annak a kockázata, hogy a nemteljesítő portfólió mögött nem áll megfelelő értékvesztés. A nemteljesítő hitelek értékvesztéssel való fedezettsége régiós összehasonlításban mérsékelt, ami a vállalati szektorban főként a nemteljesítő projekthitelek nem megfelelő fedezettségére vezethető vissza. Jelenleg a bankok a kamatmarzs emelésével részben ellensúlyozzák a növekvő veszteségeket, ez a jövedelemstruktúra hosszabb távon viszont nem fenntartható.

Mivel a hazai bankrendszer eredménye minimális, ez versenyhátrányt okoz a régióban. A külső források kiáramlása jelenleg is dinamikus, ugyanakkor a devizawap-állomány csökkenése és a CDS-felárak mérséklődése miatt ez nem okoz likviditási feszültséget.

A Pénzügyi stabilitás szakterület augusztusban publikálta a 2012 második negyedévére vonatkozó hitelezési felmérést. Ez alapján a háztartási hitelek feltételeiben némi korrekció következett be a korábbi szigorítások után. Előre tekintve, a lakáshitelezésben élénkületet az állami

kamattámogatás beindulása okozhat, mivel a támogatás elején a támogatott lakáscélú hiteleknel a teljes hitelköltség a jelenlegi 13 százalék körüli szintről lecsökken 9 százalék körüli szintre. A vállalati hitel-feltételek tovább szigorodtak, amihez a kedvezőtlen makrogazdasági környezettel magyarázható alacsony hitelezési hajlandóság járult hozzá, míg a hitelezési képesség szerepe jelentősen lecsökkent.

A kiemelt kockázatok miatt a bankrendszer – különösen a vállalati hitelezésben – erősen prociklikus maradhat. A jegybank pénzügyi stabilitási kockázatokat átfogóan értékelő következő kiadványa, a *Jelentés a pénzügyi stabilitásról* 2012 novemberében jelenik meg.

A jegybank 2012 harmadik negyedévében is részt vett a nemzetgazdasági miniszter, a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének elnöke és a Magyar Nemzeti Bank elnöke részvételével működő Pénzügyi Stabilitási Tanács (PST) munkájában. A tanács 2012. július 5-i ülésén a résztvevők többek között áttekintették a magyar pénzügyi rendszerben feltárt kiemelt pénzügyi stabilitási kockázatokat, megvitatták a 2011. évi hitelkockázati stresszteszt eredményeit, a rendszerszinten jelentős pénzügyi szervezetek azonosítására és a velük kapcsolatos intézkedésekre vonatkozó koncepciót, az univerzális jelzáloglevél-kibocsátási modell bevezetésének kockázatait és a lehetséges szabályozói megoldásokat, valamint létrehoztak egy ún. „deleveraging” munkacsoportot a PSZÁF és MNB szakértőinek részvételével.

Az MNB ebben a negyedévében is több, a pénzügyi közvetítőrendszerhez kapcsolódó jogszabálytervezetet véleményezett (a pénzügyi közvetítések tranzakciós illetékére vonatkozó tervezetet, a CRD-III implementálásáról szóló tervezetet, a devizahitelezésről szóló hazai szabályozástervezet stb.). A jegybank figyelemmel kísérte továbbá a nemzetközi szinten, kiemelten az Európai Unióban készülő legfontosabb szabályozási tervezeteket is. A harmadik negyedévben az MNB szakértői véleményezték a hitelintézetek és befek-

tetési vállalkozások prudenciális követelményrendszeréről szóló irányelv- és rendelettervezetet (CRD-IV/CRR), valamint áttekintették a bankunióval kapcsolatos bizottsági szabályozástervezet lehetséges hazai hatásait is.

Makroprudenciális mandátumához kapcsolódóan a jegybank ebben a negyedévben is aktívan támogatta az Európai Rendszerkockázati Testület (ESRB) és az Európai Bankhatóság (EBA) munkáját.

3. Devizatartalékok

2012 harmadik negyedévének végén az MNB hivatalos devizatartalékainak nagysága 34,6 milliárd euro volt, ami 1,0 milliárd euro csökkenést jelent a 2012. június végi 35,6 milliárd eurós értékhez képest.

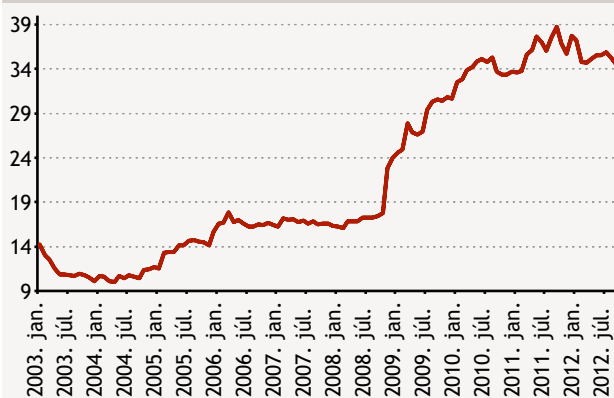
A devizatartalékok alakulását elsősorban az alábbi tételek befolyásolták az elmúlt negyedév során.

Az Államadósság Kezelő Központ adósságtörlesztési célú tételei ebben a negyedévben mintegy 1,5 milliárd euróval mérsékeltek a devizatartalékokat. Az MNB saját adósság-szolgálatához kapcsolódóan 158,1 milliónyi SDR (201 millió EUR) kifizetés volt az IMF-hitel szeptemberi törlesztőrészeként. A költségvetési szervek megbízásából nettó 270 millió euróval csökkent a devizatartalék. 2012 harmadik negyedévében az Európai Bizottságtól 600 millió euro nettó transzfer érkezett. A tartalékon elért eredmény ebben az időszakban 125 millió euróval növelte a tartalékokat. A

2. ábra

A devizatartalékok nagyságának alakulása

(milliárd euróban)

rövid betétállomány változása mintegy 70 millió euro növekedést okozott.

4. Készpénz-logisztikai tevékenység

A forgalomban lévő készpénz

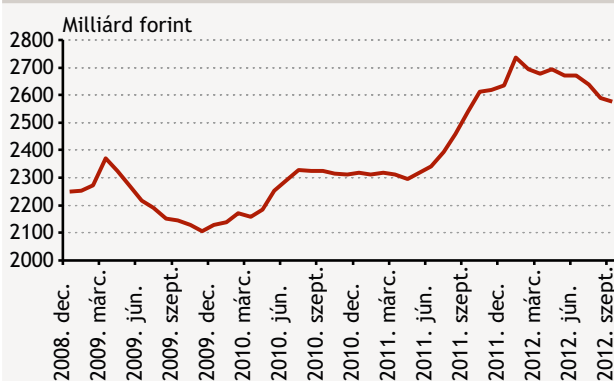
2012. szeptember végén a forgalomban lévő készpénzállomány értéke 2566 milliárd forintot tett ki. A megelőző negyedévhez képest a forgalomban lévő készpénzállomány értékben – a szezonális hatások kiszűrése után – 106 milliárd forintos (4 százalékos) csökkenést mutat. Piaci bizonytalanságok hatására az év elején átmenetileg megemelkedett a készpénzkereslet, azonban az azt követő időszakot csökkenés jellemezte. A forgalomban lévő készpénzállomány értéke jelenleg nagyságrendileg az egy évvel ezelőtti szinten áll.

A forgalomban lévő bankjegyek és érmék

A forgalomban lévő bankjegyek értéke 2012 harmadik negyedévének végén 2510,8 milliárd forint volt, amely igen mérsékelt (1,3 százalékos) növekedést mutat 2011 azonos időszakának végéhez képest. A bővülés a mennyiséget tekintve is 1,3 százalék.

3. ábra

A forgalomban lévő készpénz értéke a gazdaságban

Megjegyzés: A forgalomban lévő bankjegyek és forgalmi érmék havi értéken, szezonálisan igazítva.

2012 szeptember végén mintegy 1266 millió darab érme volt forgalomban 48 milliárd forint értékben. A forgalomban lévő állomány mennyisége 4, értéke 3 százalékkal volt

1. táblázat

Forgalomban lévő bankjegyek és érmék

(2012. szeptember 30-i adatok)

Bankjegyek	Mennyiség (millió darab)	Érték (Mrd forint)	Megoszlás (%)	
			mennyiség	érték
20 000 forint	68,7	1373,6	24,1	54,7
10 000 forint	91,7	917,7	32,1	36,6
5 000 forint	22,6	112,9	7,9	4,5
2 000 forint	19,8	39,6	6,9	1,6
1 000 forint	51,3	51,2	18,0	2,0
500 forint	31,6	15,8	11,0	0,6
Összesen	285,7	2510,8	100,0	100,0
Érmék	Mennyiség (millió darab)	Érték (Mrd forint)	Megoszlás (%)	
			mennyiség	érték
200 forint	91,7	18,3	7,2	38,1
100 forint	143,8	14,4	11,4	30,0
50 forint	119,1	6,0	9,4	12,5
20 forint	226,7	4,5	17,9	9,4
10 forint	268,7	2,7	21,2	5,6
5 forint	416,2	2,1	32,9	4,4
Összesen	1266,2	48,0	100,0	100,0

Megjegyzés: A táblázat nem tartalmazza a jegybank által kibocsátott emlékérmék állományát, ezen érmék névértéken a forgalomban lévő fizetőeszközök közé tartoznak.

magasabb, mint egy évvel korábban. Ezt jobbra a 200 forintos és az 5 forintos érmék növekvő forgalomba áramlása okozza.

Kevesebb mint fél évig lehet még átváltani az 1 és 2 forintos érméket törvényes fizetőeszközzé. A 2008. március 1-jén forgalomból bevont 1 és 2 forintosokat már csak 2013. február 28-ig váltják át a kereskedelmi bankok, a posta és a Magyar Nemzeti Bank. Ezen időpontot követően – a törvényi szabályozásnak megfelelően – átváltásra nem lesz lehetőség. A vissza nem váltott 1 és 2 forintos érmék együttes értéke még mindig közel 2,2 milliárd forint.

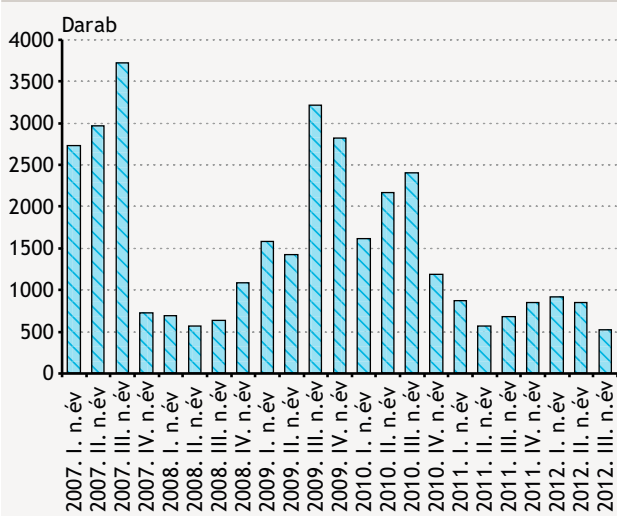
A készpénzhamisítás megelőzését, visszaszorítását szolgáló tevékenység

2012 harmadik negyedévében tovább folytatódott a forintbankjegy-hamisítványok számának csökkenése. Az elmúlt három hónapban 524 darab hamis forintbankjegy került kivonásra a forgalomból. A hamisítás mértéke a forinthez hasonló nemzeti valutákkal történő összehasonlításban kedvezőnek tekinthető.

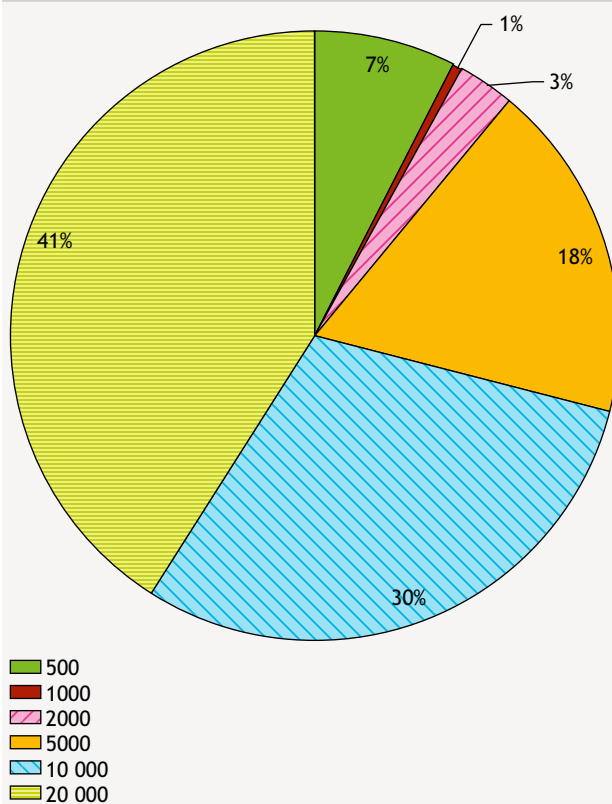
Az elmúlt hónapokban csökkent a hamis valuták előfordulása is: a jegybank szakértői 413 darab különböző valutahamisítványt vizsgáltak 2012 harmadik negyedévében. Ezen belül a hamis eurobankjegyek száma 347 darab volt.

A forintbankjegyek hamisítása továbbra is túlnyomórészt a magasabb címletekre, a 20 000 és 10 000 forintos bankjegyekre irányul. A fénymásolóval, nyomtatóval készített hamisítványok esetenként rátekintésre ugyan megtévesztőnek bizonyulnak, de egyszerű érzékszervi vizsgálatokkal

4. ábra
Fellelt forintbankjegy-hamisítványok számának alakulása

5. ábra
A fellelt forintbankjegy-hamisítványok címletenkénti megoszlása 2012 harmadik negyedévében

(tapintással, fény felé tartva vagy mozgatással) és/vagy a kombinált UV-A és UV-C lámpa alatti ellenőrzéssel kiszűrhetők.

A pénzhamisítás elleni hatékony fellépés érdekében a jegybank tovább folytatta a hamisítványok előfordulása által legveszélyeztetettebb kereskedelmi és szolgáltatószektor szűrőszerepének megerősítését célzó komplex programját. Ezen belül kiemelt fontosságú a bankjegyekkel kapcsolatos ismeretek terjesztése, aminek során az MNB szakértői térítésmentes képzésekkel készítik fel a kereskedelmi pénztárosokat a bankjegyllenőrzés legmegbízhatóbb módszereinek, eszközeinek alkalmazására.

A program másik kiemelt részeként továbbra is folytatódik a korszerű pénztári bankjegyvizsgáló módszerek és segéd-eszközök terjedésének ösztönzését célzó, UV-A/C készülékek beszerzését támogató kampány. E pályázat célja, hogy a jegybank anyagi támogatást nyújtson a leginkább érintett kiskereskedőknek és szolgáltatóknak a segéd-eszközök beszerzésében. A pályázat beadási határidejét november végéig meghosszabbította az MNB, így vélhetően elegendő idő áll rendelkezésre az érintettek megfelelő felkészülésére.

Emlékérme-kibocsátás

„100 éves a Magyar Cserkészszövetség” emlékérmé

A Magyar Nemzeti Bank 2012. szeptember 28-án a Magyar Cserkészszövetség alapításának 100. évfordulója alkalmából 100 forintos címletű kupronikkel emlékérmét bocsátott ki.

Az emlékérmét Tóth Zoltán tervezte. Az emlékérmé előlapján, a magyar cserkészlilium ábrázolása látható, amelynek három ágát a magyar Szent Korona fogja össze. Az előlapon helyezkednek el a kötelező éremképi elemek: köriratban a „MAGYARORSZÁG” felirat, a fő motívumtól balra a „100”

értékjelzés és a „FORINT” felirat, a cserkészlilium középső ágától balra a „2012” verési évszám, jobbra a „BP.” verdejel.

Az emlékérmé hátlapján kürtöt fújó cserkész félalakos ábrázolása látható bal oldali profil nézetből, köriratban a „MAGYAR CSERKÉSZSZÖVETSÉG” felirat olvasható. Az emlékérmé szélén lent Tóth Zoltán tervezőművész mesterjegye található.

A tizenkétszög alakú emlékérmé kupronikkelből (75 százalék réz, 25 százalék nikkel) készült, súlya 10 gramm, átmérője 30 mm, széle sima. Az emlékérméből 15 ezer darab készíthető, amelyből 10 ezer darab különleges – ún. proof – technológiával verhető.

5. Pénzforgalom és értékpapír-elszámolás

Sikeresen elindult a napközbeni átutalások rendszere

A közel kétéves fejlesztésnek köszönhetően sikeresen elindult az a rendszer, amely az elektronikus átutalások napközbeni elszámolását biztosítja. 2012. július 2-ától az elektronikusan benyújtott átutalások a korábbi egy munkanap helyett legfeljebb négy órán belül célba érnek. A négyórás szabály az átutalások teljesítésének maximális idejét jelenti, hiszen a GIRO Zrt. által üzemeltetett Bankközi Klíring Rendszer (BKR) kétóránként számolja el a bankok által hozzá benyújtott tételeket, így a pénzforgalmi szolgáltatók ügyfelei az esetek túlnyomó többségében ennél rövidebb teljesülési időre számíthatnak.

A rendszer napközben 5 ciklusban számolja el a beküldött bankközi tranzakciókat, valamint az éjszakai elszámolás is megmaradt. Az eddigi működés során júliusban és augusztusban összesen 220 elszámolási ciklus futott le sikeresen, kisebb problémák csak a rendszer éles indulását követő első és a második napon fordultak elő, amelyeket a GIRO Zrt. gyorsan kezelni tudott. Az elszámolási idő rendszerint 10–15 perc közé esik, a pénzforgalmi szolgáltatók ügyfelei pedig a megbízás beadásától kezdve a leggyorsabb esetekben akár 10–30 perc közötti teljesülési időre is számíthatnak. A BKR-ben elszámolt fizetési megbízásoknak tétel-számban a felét, értékben a 78 százalékát már a napközbeni rendszerben számolják el, de a részarányok további növekedése várható a Magyar Államkincstár tranzakcióinak a rendszerbe terelésével.

Első alkalommal jelent meg a Jelentés a fizetési rendszerről című kiadvány

Az első alkalommal az idén jelent meg a *Jelentés a fizetési rendszerről* című kiadvány,¹ amely ezt követően minden évben az MNB egyik alapvető feladatára, a pénzforgalom, valamint a fizetési és értékpapír-elszámolási rendszerek megbízható és hatékony működése elősegítésének bemutatására

fokuszál. A jelentés átfogó elemzést nyújt a belföldi pénzforgalomban és a felvigyázott fizetési és értékpapír-elszámolási rendszerek működésében megfigyelhető tendenciákról, a felmerülő kockázatokról és arról, hogy szükség esetén az MNB milyen eszközöket mozgósít annak érdekében, hogy alapvető feladatát megvalósítsa. Az új jelentés hozzájárulhat ahhoz, hogy az MNB által megfogalmazott javaslatok a társadalmi párbeszéd részévé váljanak.

A jelentés legfontosabb megállapításai között szerepel, hogy a hazai pénzforgalom hatékonysága a készpénzmentesítés érdekében tett intézkedésekkel nagymértékben növelhető. A készpénzmentes fizetési megoldások jelenleginél intenzívebb használatával Magyarországon jelentős erőforrásokat (106 milliárd forint évente) lehetne megtakarítani. Ugyanakkor ezen megoldások elterjedésének feltétele, hogy javuljon az alapvető pénzforgalmi szolgáltatásokhoz való hozzáférés. Ez többek között a kedvezményes alapszámla-konstrukció lehetőségének megteremtésével és kártyaelfogadó berendezések (POS-terminál) telepítési programjával segíthető elő. A fizetési szokások változásához a kötelező kártyaelfogadás sektorspecifikus, lépcsőzetes bevezetésére, a készpénzhasználat fokozatos korlátozására, a fizetési módok transzparens, alapszolgáltatástól elkülönült árazására, illetve a bankközi jutalék hazai szintjének csökkentésére is szükség van. A készpénzforgalom visszaszorítására irányuló szabályozás segítheti a rejtett gazdaság visszaszorítását is.

A jelentés szól arról, hogy a pénzforgalom lebonyolításáról szóló jegybanki szabályozásnak, és az ehhez kapcsolódó ellenőrzési tevékenységnek fontos szerepe van abban, hogy a hazai pénzforgalom kiszámítható és hatékony keretek között működjön. Az utalványpiac méretére és működési logikájából következő kockázatokra való tekintettel az MNB javaslatot tett az utalványpiaci szabályozására. Alapvető elvárásként fogalmazta meg, hogy egy ekkora piac átlátható, mindenki számára kiszámítható és biztonságos módon működjön.

¹ <http://www.mnb.hu/Kiadvanyok/jelentes-a-fizetesi-rendszerrol>

A jelentés beszámolt arról is, hogy 2011-ben a szolgáltatás ellátásának kockázata mindhárom felvigyázott rendszer (BKR, VIBER és az értékpapír-elszámolási és -kiegyenlítési rendszer) esetében alacsony volt, és a kapcsolódó rendszerkockázatok a korábbi évekhez képest csökkentek. Az elszámolási és kiegyenlítési kockázat mind a VIBER-ben, mind a BKR-ben alacsony volt, ugyanakkor fontos, hogy a két rendszer egymással párhuzamos működését az MNB folyamatosan nyomon kövesse, és az esetlegesen felmerülő koordinációs nehézségekből fakadó elszámolási és kiegyenlítési problémák megoldását elősegítse. A garantált tőzsdai azonnali piacokon a nemteljesítések gyakorisága és értéke 2011-ben az előző évhez képest megnőtt, az elszámolási és kiegyenlítési kockázat az energiapiacokon átmenetileg megnövekedett. A tőzsdai azonnali piac teljesítési határidejének közelmúltban végrehajtott módosításával azonban a nemteljesítések előfordulásának valószínűsége csökkenhet.

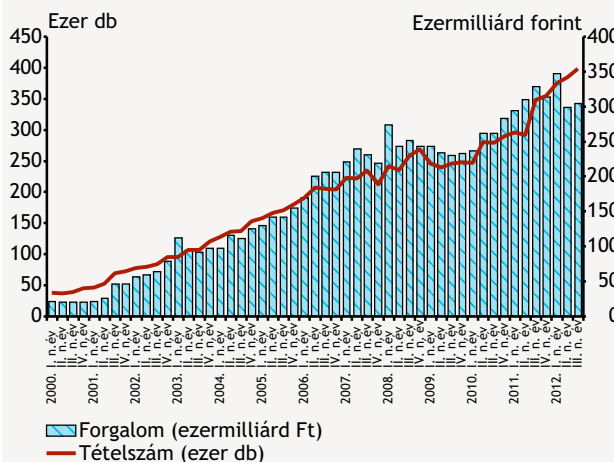
Elemzések, tájékoztató kiadványok megjelenése

Az MNB kiemelt figyelmet fordít a pénzforgalom átláthatóságát növelő elemzések, tájékoztató kiadványok megjelenésének. A *pénzforgalmi szolgáltatások árazása* című MNB-tanulmány² a bankok pénzforgalmi szolgáltatásokat érintő árazási gyakorlatát mutatja be, külön figyelmet szentelve a főbb fizetési módoknál és a közvetetten kapcsolódó szolgáltatásoknál alkalmazott árazási gyakorlat ismertetésének. Az MNB-szemle *Biztos, ami biztos! A magyar lakosság vélekedése a fizetési megoldások biztonságáról* című cikke egy 2012 tavaszán készült reprezentatív felmérés eredményeit ismerteti, amelynek célja annak a felmérése volt, hogy a magyar lakosság mit gondol az egyes fizetési megoldások biztonságáról, és vannak-e biztonsági okai az elektronikus fizetési megoldások használata mellőzésének.

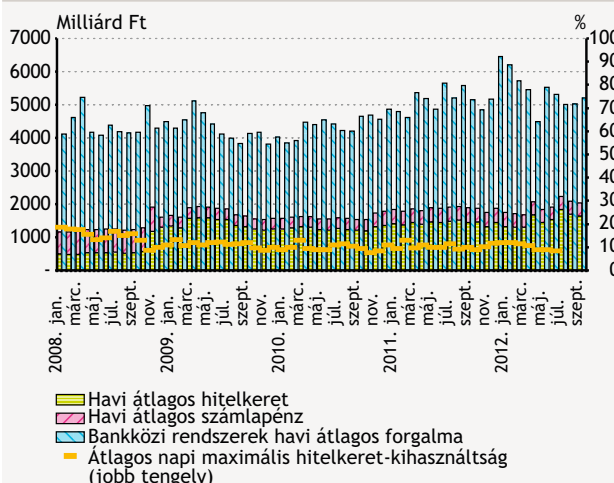
A VIBER-forgalom alakulása

2012 harmadik negyedévében 304,4 billió (ezer milliárd) forint volt a fizetési forgalom értéke a VIBER-ben, a kiegyenlített fizetési megbízások száma pedig 399 ezer darab. Ez az előző negyedévhez képest értékben 2 százalékos, darabszámban pedig 3,5 százalékos növekedést jelent. Az előző év azonos időszakához mérten értékben 7,4 száza-

6. ábra
A VIBER-ben lebonyolított fizetések értéke és száma negyedévenként

7. ábra
A bankok napi átlagos likviditásának (számlapénz+hitelkeret) és pénzforgalmának összevetése

lékos csökkenés volt tapasztalható, míg a tételszám növekedése 14,5 százalékos volt.

A vizsgált időszakban az MNB számlavezetési körébe tartozó hitelintézetek átlagos napi pénzforgalma (VIBER, BKR és MNB ügyfélszámla-vezető rendszerét számításba véve) 5078

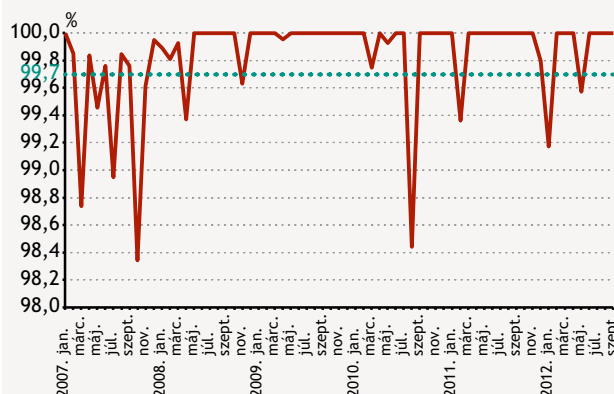
² http://www.mnb.hu/Root/MNB/Kiadvanyok/mnbhu_mnbtanulmanyok/mnbhu_mt101

milliárd forint volt, ami közel 1 százalékos csökkenés az előző negyedévhez képest. E forgalmat az előző negyedévhez képest növekvő, mintegy 394,54 milliárd forint átlagos napi számlapénzállomány és mintegy 1733 milliárd forint napközbeni hitelkeret segítségével bonyolították le, így az átlagos napi likviditás 2,4-szer fordult meg napon belül.

A VIBER rendelkezésre állása a harmadik negyedév során 100 százalék volt. A VIBER háttérközpontjának alkalmazására nem volt szükség.

8. ábra

A VIBER rendelkezésre állása

Megjegyzés: A VIBER rendelkezésre állási mutatójának számítási módszertana 2012 januárjától megújult.

6. Az MNB statisztikai tevékenysége

Monetáris statisztika

Az MNB havonta publikálja a hitelintézetek összevont mérlegének adatait. A 2012. augusztusi adatok alapján készített statisztikák 2012. szeptember 28-án jelentek meg.

Az augusztussal végződő három hónap során a hitelintézeti mérlegtételek közül a háztartások hitelei mutattak a szokásostól leginkább eltérő változást, ami a késedelmes devizahitelek forintra történő átváltására³ vezethetők vissza.

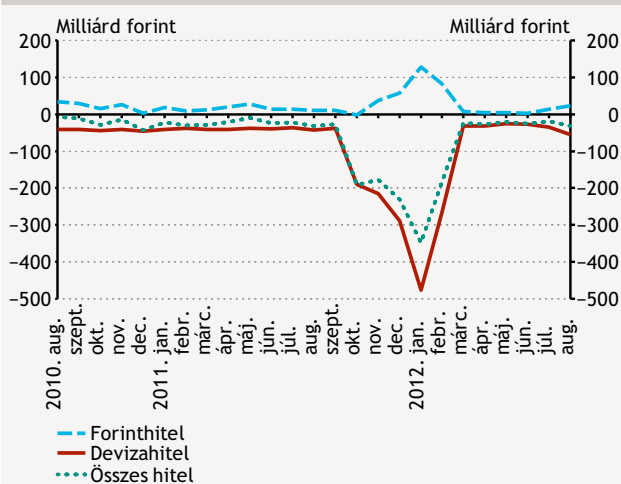
A szezonálisan nem igazított adatok szerint az utolsó három megfigyelt hónapban – 2012. júniustól 2012. augusztusig – a háztartások forin hitel-felvétele 40,7 milliárd forinttal haladta meg a törlesztéseket. A devizahitelek állománya tranzakciókból eredően (az átértékelődésektől és az egyéb volumenváltozásoktól megtisztítva) 116,5 milliárd forinttal csökkent. A változások egy része a késedelmes devizahite-

lek forintra váltására vezethető vissza: júniustól augusztusig 25,3 milliárd forint értékű késedelmes devizahitel került átváltásra. A forintra átváltott késedelmes devizahitel-követelések 25 százalékát a hitelintézetek elengedték, így a forinthelek tranzakcióját az említett konverzió 19,6 milliárd forinttal növelte.⁴

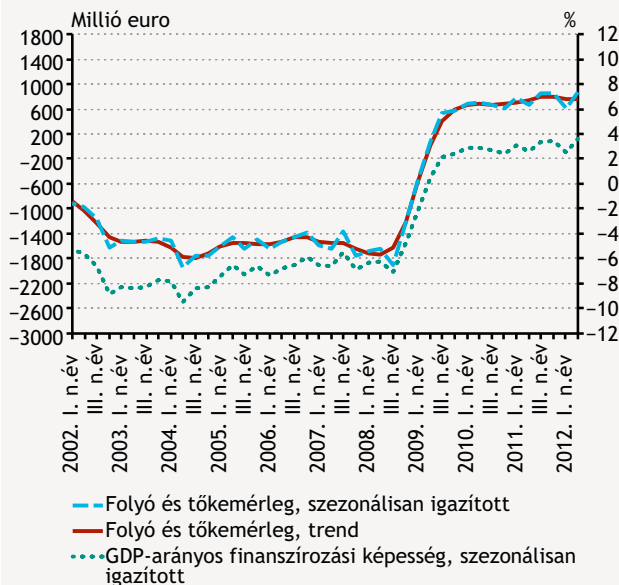
Fizetésimérleg-statisztikák

Az MNB 2012. szeptember 28-án első alkalommal publikálta a 2012 második negyedéves fizetésimérleg-statisztikákat, valamint módosította a 2009–2011 éves és 2012 első negyedévi adatokat.

9. ábra
A háztartások hiteltranzakciói

10. ábra
A külfölddel szembeni nettó finanszírozási képesség millió euróban (bal tengely) és a GDP arányában (jobb tengely)

³ A devizakölcsönök törlesztési árfolyamának rögzítéséről és a lakóingatlanok kényszerértékesítésének rendjéről szóló 2011. évi LXXV. törvény (a továbbiakban: devizakölcsön-tv.) 2012. április 1-jétől módosult, így a késedelmes devizahittel rendelkező háztartások egy, a törvény által meghatározott körének lehetősége nyílt arra, hogy a késedelmes devizatartozásuk forintra váltását kérjék. A hitelintézetek a konverziót 2012. június 15-től 2012. augusztus 31-ig végezték. A forintra történő átváltás napján a hitelintézet köteles volt a fennálló követelés értékének 25 százalékát elengedni.

⁴ Az átváltás miatti tranzakciós értékek a devizahitelek esetében a hó végi MNB-árfolyamon, míg a forinthelek esetében a devizakölcsön-tv.-ben meghatározott árfolyamon – a Magyar Nemzeti Bank által meghirdetett, 2012. május 15. és 2012. június 15. között irányadó középárfolyamok átlagán – kerülnek meghatározásra. A jelentésben szereplő többi tranzakciós érték számításának alapja a bemutatott hónapokra érvényes havi MNB-átlagár-folyam.

2012 második negyedévében a külfölddel szembeni nettó finanszírozási képesség (a folyó fizetési mérleg és a tőke-mérleg együttes egyenlege) 975 millió euro (287 milliárd forint) volt. A szezonális hatások kiszűrésével a nettó finanszírozási képesség 857 millió euro, a GDP 3,6 százaléka (257 milliárd forint) volt, ami 1,1 százalékponttal magasabb az előző negyedév GDP-arányos adatánál.

2012. június végén a jegybanki tartalékok értéke 35,6 milliárd euro volt. A közvetlentőke-befektetésen belül elszámolt, egyéb tőkét nem tartalmazó nemzetgazdasági nettó adósságállomány 46,4 milliárd eurót (a GDP arányában 47,5 százalék) tett ki.

Az MNB a Központi Statisztikai Hivatallal (KSH) közösen módosította az áfarezidens korrekciót. A 2011. évi végleges információk alapján a korábban publikált 2011. évi áruforgalmi többlet 664 millió euróval csökkent.

Az átfolyótőke-tranzakciók (a nemzetgazdaság működését közvetlenül kevésbé érintő tőke mozgások, melyek főképp a közvetlentőke-befektetéseken belül bonyolódnak le) azonosítása és ezek prezentálása a 2008-as évvel kezdődően megtörtént. 2012 első félévében az átfolyótőke-mozgások 1,5645 milliárd eurót tettek ki.

A közvetlentőke-befektetéseken (FDI) elszámolt normál üzletmenethez kapcsolódó jövedelemszámok is bemutatásra kerültek a COPC- (current operating performance concept) korrekció módosítását követően 2008-tól. A korrekció mértéke 2011-ben -251 millió euro a külföldi FDI esetén, míg a magyarországi FDI-adatnál ez -4845 millió euro.

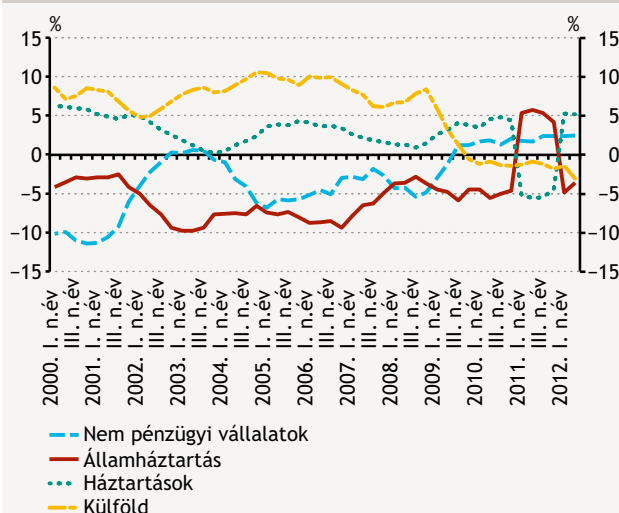
Pénzügyi számlák

Az MNB 2012. október 1-jén publikálta teljes körű, minden szektort felölelő pénzügyi számláit, amely véglegesítette a 2012 augusztusában megjelent előzetes államháztartási és háztartási számlákat, és bemutatta a vállalatok és a külföld számláit is. A legfrissebb adatok alapján az államháztartás nettó finanszírozási képessége a 2012 második negyedével záruló elmúlt egy évben a GDP -3,6 százalékát érte el. A háztartások nettó finanszírozási képessége a GDP 5,2 százaléka volt az elmúlt egy évben. Ugyanebben az időszakban a nem pénzügyi vállalatok nettó finanszírozási képessége a GDP 2,5 százalékát, a külföld szektoré pedig a GDP -3,1 százalékát érte el.

11. ábra

A fő szektorok nettó finanszírozási képessége a GDP százalékában

(utolsó négy negyedév egyenlege/utolsó négy negyedév GDP-je)

Megjegyzés: Az áttekinthetőség érdekében a pénzügyi vállalatok és a háztartásokat segítő nonprofit intézmények finanszírozási képességei – melyek értéke általában nulla közelében mozog – nem szerepelnek az ábrán. Az egyes negyedéveknél az adott negyedévvél záruló egy év egyenlegeinek összege szerepel ugyanezen időszak GDP-jének százalékában kifejezve.

A teljes körű pénzügyi számlák publikálásával egyidejűleg az MNB a KSH-val és a Nemzetgazdasági Minisztériummal együttműködve elkészítette az Európai Bizottság számára kiküldendő EDP- (Excessive Deficit Procedure, Túlzott Hiány Eljárás) jelentést, amely az államháztartás hiányára és adósságára vonatkozóan tartalmaz statisztikai adatokat. Az intézmények közötti munkamegosztás alapján az MNB feladata az államadóssággal és az államháztartás finanszírozásával kapcsolatos adatszolgáltatás. Az államháztartás bruttó, névértékes adóssága az EDP-jelentésben közölt adatok szerint 2011 végén 22 690 milliárd forint volt, ami a GDP 81,4 százalékát teszi ki. A 2012. áprilisi EDP-jelentésben szereplő GDP-arányos adósságszám 2011 végére vonatkozóan 80,6 százalék volt, az eltérést elsősorban a KSH által végrehajtott GDP-revizíó okozza.

Egyéb információk

2012 harmadik negyedévében lezajlott a 2013. évre vonatkozó, a jegybanki információs rendszerhez szolgáltatandó információk és az információt szolgáltatók köréről, szolgáltatás módjáról és határidejéről szóló MNB-rendelettervezet nyilvános konzultációja, majd megtörtént a rendelet véglegesítése és a vezetői döntésre való előkészítése.

IDŐKÖZI JELENTÉS

2012. november 20.

Nyomda: D-Plus

H-1037 Budapest, Csillaghegyi út 19-21.

